

คอลัมน์ “แจ่งสี่เปี้ย” ฉบับวันที่ 26 พฤศจิกายน 2567

ความน่าดึงดูดการลงทุนในไทย จากสายตานักลงทุนญี่ปุ่น

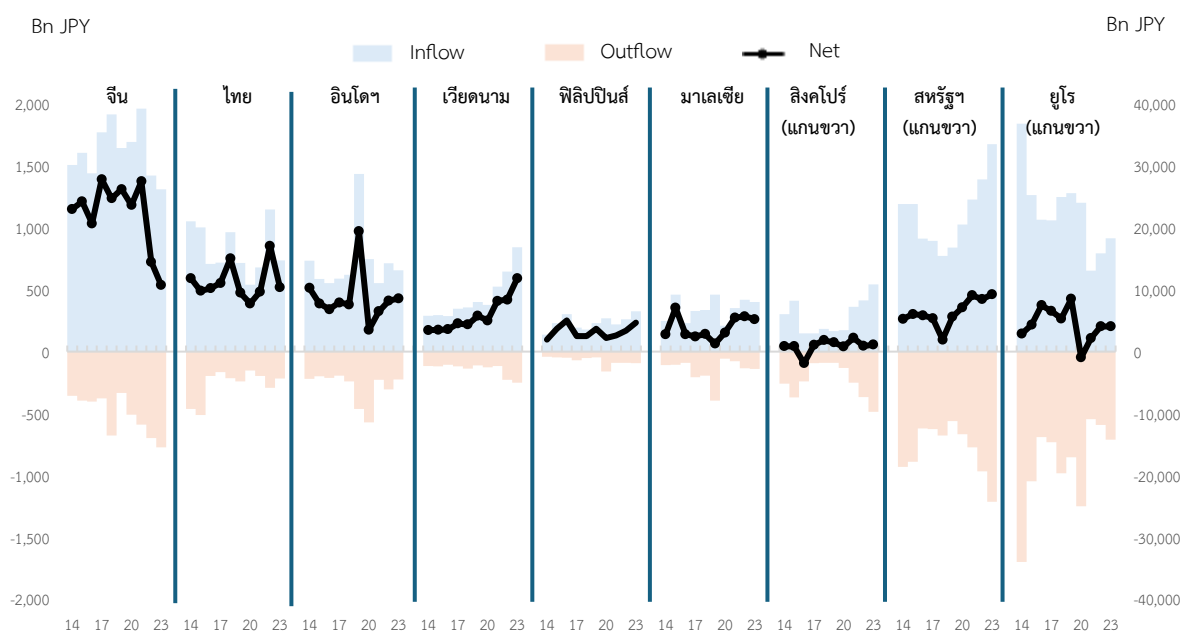
เมธา ยุวรรณศิริ
ธนาคารแห่งประเทศไทย

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาประเทศไทยเป็นจุดหมายหลักของการลงทุนของญี่ปุ่นมาโดยตลอด โดยญี่ปุ่นมีการลงทุนโดยตรงสุทธิ (FDI) ในไทยถึงร้อยละ 22 ของการลงทุนของญี่ปุ่นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นอันดับ 2 รองจากสิงคโปร์ ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนการลงทุนกว่าร้อยละ 36 ของการลงทุนจากต่างประเทศทั้งหมดของไทย โดยญี่ปุ่นเริ่มเข้ามาลงทุนในไทยในช่วงปี 1960 ซึ่งถือเป็นประเทศแรกๆ ที่เข้ามาลงทุนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยประเทศไทยในขณะนั้นสามารถดึงดูดเม็ดเงินลงทุนจากญี่ปุ่นได้ในฐานะประเทศเศรษฐกิจที่มีศักยภาพสูงในภูมิภาค จากเศรษฐกิจที่เติบโตสูงเฉลี่ยปีละ 5% ค่าจ้างแรงงานที่ต่ำ โครงสร้างพื้นฐานที่ดี และการเมืองที่มีเสถียรภาพ

อย่างไรก็ดี ปัญหาความขัดแย้งด้านภูมิรัฐศาสตร์ที่มีแนวโน้มรุนแรงขึ้นในช่วงที่ผ่านมา โดยเฉพาะความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างสหรัฐฯ และจีน ส่งผลกระทบต่อการค้าและการลงทุนของโลก หากนับตั้งแต่ โด널ด์ ทรัมป์ ขึ้นเป็นประธานาธิบดีสหรัฐฯ สมัยแรก สัดส่วนการค้าระหว่างสหรัฐฯ และจีนปรับลดลงจาก 16% ในปี 2016 เหลือเพียง 11% ของการค้าทั้งหมดของสหรัฐฯ ในปี 2023 ธุรกิจต่างชาติในจีนจึงต้องกระจายความเสี่ยงการลงทุนออกไปยังประเทศอื่น ๆ เพื่อหลีกเลี่ยงมาตรการกีดกันทางการค้า เป็นที่รู้จักกันในชื่อกลยุทธ์ “China plus one” ซึ่งญี่ปุ่นเองก็เป็นหนึ่งในประเทศที่มีการย้ายการลงทุนออกจากจีนเช่นกัน โดยหากเทียบค่าเฉลี่ยการลงทุนของญี่ปุ่นในช่วงปี 2014 - 2020 และปี 2021 - 2023 พบว่าการลงทุนสุทธิของญี่ปุ่นในจีนลดลง 0.3 ล้านล้านเยน (-39%) ขณะที่การลงทุนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพิ่มขึ้น 1.1 ล้านล้านเยน (+33%) โดยภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้รับประโยชน์จากทั้งด้านตำแหน่งที่ตั้งที่อยู่ใกล้จีนและห่วงโซ่อุปทานเดิมที่แข็งแกร่ง

แต่ไทยไม่ใช่จุดหมายหลักของเม็ดเงินลงทุนใหม่จากญี่ปุ่นอีกต่อไป เนื่องจากประเทศที่ได้รับเงินลงทุนสุทธิเฉลี่ยสูงสุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในปี 2021 - 2023 รองจากสิงคโปร์คือเวียดนาม ที่เงินลงทุนสุทธิจากญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นมากถึง 2.6 แสนล้านเยน (+54%) โดยเป็นการลงทุนในอุตสาหกรรม AI และเซมิคอนดักเตอร์ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมเมกะเทรนด์ ขณะที่การลงทุนสุทธิในไทยเพิ่มขึ้นเพียง 0.8 แสนล้านเยน (+13%) ส่งผลให้สัดส่วนการลงทุนของญี่ปุ่นในไทยตกลงไปเป็นอันดับที่ 3

เงินลงทุนโดยตรงจากญี่ปุ่นรายประเทศ (Japan outward FDI)

ที่มา : Japan's Ministry of Finance

จากผลสำรวจล่าสุดของ Japan Bank for International Cooperation (JBIC) ในปี 2023 พบว่านักลงทุนญี่ปุ่นมีมุมมองด้านบวกต่อโอกาสทางธุรกิจในเวียดนามในระยะ 3 ปีข้างหน้าสูงที่สุดของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยสาเหตุที่เวียดนามกลายเป็นประเทศที่น่าสนใจเหนือไทยเกิดจากหลายปัจจัย อาทิ

1. เศรษฐกิจที่เติบโตสูง 5-6% ต่อปี จากทั้งด้านการบริโภค การลงทุน และการส่งออก
2. มีประชากรในวัยแรงงานมากและมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น โดยเวียดนามมีกำลังแรงงานกว่า 56 ล้านคนและอายุเฉลี่ยของประชากรอยู่ที่ 34.1 ปี ซึ่งเป็นทั้งกำลังแรงงานและกำลังซื้อในประเทศ
3. ค่าแรงที่ต่ำเมื่อเทียบกับทักษะ โดยค่าแรงขั้นต่ำของเวียดนามอยู่ที่ประมาณ 8,800 บาทต่อเดือน โดยมีทักษะภาษาอังกฤษในระดับ “ปานกลาง” และมีคะแนน PISA ซึ่งสะท้อนความสามารถด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และการอ่านของเยาวชน สูงถึงลำดับที่ 34 ของโลก

ตารางเปรียบเทียบความน่าดึงดูดการลงทุนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ประเทศ	การเติบโตของ GDP เฉลี่ย (%YoY) 2021-2023	จำนวนแรงงาน (ล้านคน)	ค่าจ้างขั้นต่ำ ¹ (บาท/เดือน)	ทักษะภาษาอังกฤษ (English proficiency Index) ² ปี 2023	อันดับโลก PISA score ³ ปี 2022
ไทย	2.0	40.8	9,700	ต่ำมาก	63
เวียดนาม	5.2	56.1	8,800	ปานกลาง	34
ฟิลิปปินส์	6.3	49.4	9,100	สูง	77
มาเลเซีย	5.2	17.3	11,100	สูง	55
อินโดนีเซีย	4.7	140.9	12,300	ต่ำ	69

ภายใต้บริบทที่ไทยเริ่มสูญเสียความสามารถในการแข่งขันด้านการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศโดยเฉพาะผู้ลงทุนหลักในไทยอย่างญี่ปุ่น จากข้อจำกัดเรื่องค่าจ้างที่อยู่ในระดับสูงกว่าประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคโดยเปรียบเทียบ และแนวโน้มการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุที่กระทบต่อกำลังแรงงาน อีกทั้งทักษะแรงงานที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการ ทำให้ไทยอาจไม่สามารถดึงดูดเม็ดเงินลงทุนโดยใช้ความได้เปรียบด้านต้นทุนแรงงานได้เหมือนในอดีต ดังนั้น เพื่อให้ไทยสามารถดึงดูดการลงทุนจากต่างชาติได้โดยเฉพาะการลงทุนในอุตสาหกรรมใหม่ การยกระดับทักษะแรงงานและเพิ่มจำนวนแรงงานที่มีทักษะสูงขึ้นจึงเป็นสิ่งจำเป็น อาทิ

(1) พัฒนาทักษะแรงงานให้รองรับเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมใหม่ๆ ที่มีมูลค่าสูง เพื่อเพิ่มผลิตภาพและผลตอบแทนของแรงงาน ผ่านการร่วมมือของทั้งรัฐบาลและเอกชนในการอบรมบุคลากรผ่านระบบการศึกษา ให้มีทักษะสูงเป็นที่ต้องการของตลาด

(2) ดึงดูดแรงงานต่างชาติที่มีทักษะสูง เพื่อดึงดูดการลงทุนในอุตสาหกรรมใหม่ในขณะที่ไทยยังไม่สามารถผลิตแรงงานที่มีความเชี่ยวชาญได้ทัน อีกทั้งยังสามารถถ่ายทอดความรู้ในอุตสาหกรรมดังกล่าวแก่แรงงานไทยได้ โดยไทยควรลดข้อจำกัดในการดึงดูดแรงงานต่างชาติที่ยังมีอยู่ในปัจจุบัน เช่น อนุญาตให้การสอบใบประกอบวิชาชีพบางวิชาชีพไม่ต้องสอบเป็นภาษาไทย และเพิ่มสัดส่วนลูกจ้างต่างชาติในบริษัทให้สูงขึ้น เป็นต้น

แม้ว่าในปัจจุบันไทยยังคงเป็นฐานการผลิตที่สำคัญในภูมิภาคจากห่วงโซ่อุปทานเดิมที่แข็งแกร่ง แต่สัดส่วนเงินลงทุนจากต่างประเทศที่ลดลงก็สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงของโลกและความท้าทายที่ไทยต้องเผชิญในอนาคต เพื่อไม่ให้ไทยถูกทิ้งไว้ในโลกเก่า การปรับตัวที่รวดเร็วและการดึงดูดอุตสาหกรรมแห่งอนาคตผ่านการลงทุนในทุนมนุษย์จะเป็นกุญแจสำคัญของไทยในการสร้างความมั่นคงและยั่งยืนทางเศรษฐกิจในระยะยาว

** บทความนี้เป็นความคิดเห็นส่วนบุคคล จึงไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับความเห็นของหน่วยงานที่ผู้เขียนสังกัด **

¹ [Hiring Costs in ASEAN \(aseanbriefing.com\)](https://www.aseanbriefing.com) ค่าจ้างขั้นต่ำคำนวณโดยคิด 1 ดอลลาร์ สรอ. = 33 บาท

² [EF English Proficiency Index by Country 2024 \(worldpopulationreview.com\)](https://www.worldpopulationreview.com)

³ [PISA Scores by Country 2024 \(datapandas.org\)](https://datapandas.org) PISA score คือการสอบวัดระดับด้านการอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ของเด็กอายุ 15 ปี